

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ
મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા સંકુલ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ-380009

NEP-2020 મુજબ

અનુસ્નાતક (એમ.એ) અભ્યાસક્રમ

વિષય : સમાજશાસ્ત્ર

પૂર્ણકાલીન (બે વર્ષ : સત્ર-4) અભ્યાસક્રમ
(શૈક્ષણિક વર્ષ જૂન - 2023 થી અમલમાં)

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ-380009

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ .,અમદાવાદ

અનુસ્નાતક (એમ.એ) અભ્યાસક્રમ

વિષય : સમાજશાસ્ત્ર

૧. અભ્યાસક્રમનું નામ : અનુસ્નાતક (એમ.એ)
૨. સમય અવધિ : પૂર્ણ કાલિન- બે વર્ષ (ચાર સેમેસ્ટર)
૩. અભ્યાસવર્ગો : સોમવાર થી શનિવાર
૪. વિદ્યાર્થી સંખ્યા : 57

મૂલ્યાંકન :

- ૧) અનુસ્નાતક (એમ.એ) અભ્યાસક્રમમાં દરેક પ્રશ્નપત્રમાં ૬૦% બાહ્ય અને ૪૦% આંતરિક ગુણભારનું ધોરણ રહેશે.
- ૨) દરેક પ્રશ્નપત્રમાં ૪૦% આંતરિક મૂલ્યાંકન માટે લેખિત કસોટી, સ્વાધ્યાય અને પરિસંવાદને ધ્યાનમાં લેવાશે.
- ૩) દરેક પ્રશ્નપત્રમાં આંતરિક તેમજ બાહ્ય મૂલ્યાંકનમાં ઉત્તીર્ણ થવાનું ધોરણ ૪૦% નું રહેશે.

મહાદેવ દેસાઈ સમાજસેવા સંકુલ, ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

અમદાવાદ-380009

અનુસ્નાતક (એમ.એ) અભ્યાસક્રમ

પ્રશ્નપત્ર	પ્રશ્નપત્રનું નામ	ગુણભાર		કુલ	ક્રેડિટ
	સેમેસ્ટર- ૧	બાહ્ય	આંતરિક	ગુણ	
Soc ૧૦૧	સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રના સિધ્ધાંતો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૧૦૨	સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૧૦૩	ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ અથવા આરોગ્યનું સમાજશાસ્ત્ર (વૈકલ્પિક)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૧૦૪	પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૧૦૫	સામાજિક સમસ્યાઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
	કુલ ક્રેડિટ				૨૦
	સેમેસ્ટર- ૨				
Soc ૨૦૧	સંશોધન પ્રયુક્તિઓ અને અહેવાલ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૨૦૨	ભારતીય સમાજશાસ્ત્રીય વિચારકો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૨૦૩	ભારતના આદિવાસીઓ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૨૦૪	સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારા અથવા સમૂહ માધ્યમો અને સમાજ (વૈકલ્પિક)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
Soc ૨૦૫	નગર સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
	કુલ ક્રેડિટ				૨૦

સેમેસ્ટર-૩

૩૦૧	સમાજશાસ્ત્રીય સિધ્ધાંત	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
૩૦૨	સામાજિક આંદોલન	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
૩૦૩	શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
૩૦૪	ઔદ્યોગિક સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪

અથવા

	સમાજ અને સમાજકાર્ય (વૈકલ્પિક)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
૩૦૫	ભારતમાં સ્ત્રી અને સમાજ	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
	કુલ ક્રેડિટ				૨૦

સેમેસ્ટર-૪

૪૦૧	પાશ્ચાત્ય વિચારકો	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
૪૦૨	વિકાસનું સમાજશાસ્ત્ર	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪

અથવા

	સાહિત્યનું સમાજશાસ્ત્ર (વૈકલ્પિક)	૬૦	૪૦	૧૦૦	૪
૪૦૩	લઘુશોધ નિબંધ	૧૮૦	૧૨૦	૩૦૦	૧૨
	કુલ ક્રેડિટ				૨૦

સેમેસ્ટર-૧ (M.A)

SOC - ૧૦૧ સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્રના સિદ્ધાંતો

ક્રેડિટ-4

શૈક્ષણિક હેતુઓ : સમાજમાનવશાસ્ત્ર અંગે અવગત કરવાનો તથા સમાજમાનવશાસ્ત્રીઓ અને તેમના કાર્યો અંગે જાણકારી

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: સમાજમાનવશાસ્ત્રની સમજ કેળવશે. સમાજમાનવશાસ્ત્રીઓની કાર્ય પદ્ધતિઓને સમજતા થશે. સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સમાજમાનવશાસ્ત્રીઓના યોગદાનને સમજીને પોતે તે અંગેનો અભિગમ કેળવશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	સમાજમાનવશાસ્ત્રનો અર્થ અને સ્વરૂપ સમાજમાનવશાસ્ત્રનો ઉદભવ અને વિકાસ સમાજમાનવશાસ્ત્રનું અભ્યાસક્ષેત્ર સમાજમાનવશાસ્ત્રનો અન્ય સામાજિક વિજ્ઞાન સાથેનો સંબંધ (૧) સમાજશાસ્ત્ર (૨) મનોવિજ્ઞાન (૩) અર્થશાસ્ત્ર	૧૫ કલાક
2	મેલિનોવસ્કી : જીવન અને કાર્ય સંસ્કૃતિનો સિદ્ધાંત (Theory of culture) જરૂરિયાતનો સિદ્ધાંત (Need Theory) સામાન્ય પ્રકાર્યવાદ	૧૫ કલાક
3	એ.આર. રેડક્લિફ બ્રાઉન જીવનકાર્ય સામાજિક રચના અર્થ, તત્ત્વો અને લક્ષણો સામાજિક કાર્ય વિભાવના (૧) જૈવિક જીવનની ઉપમા દ્વારા સ્પષ્ટીકરણ (૨) અભ્યાસનું ક્ષેત્ર (૩) સામાજિક સ્વાસ્થ્ય અને સામાજિક રોગ (૪) સામાજિક કાર્ય સંબંધી વિચારોનું મૂલ્યાંકન	૧૫ કલાક
4	ઇવાન્સ પ્રિયાર્ડ જીવન અને કાર્ય , ધ નૂઅર(the nuer), નૂઅર ધર્મ નૂઅરમાં નાતેદારી અને વિવાહ	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ

(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
ગુપ્તાએમ.એલ.,ડી.ડી.શર્મા દોશી એમ.એલ. મુખર્જી મ.,બી. અગ્રવાલ રાવત હરિકૃષ્ણ ભટનાગર મૂદુલા	સામાજિક માનવશાસ્ત્ર સમકાલીન માનવશાસ્ત્ર સામાજિક માનવશાસ્ત્ર માનવશાસ્ત્રીય વિચારક સામાજિક વિચારક	સાહિત્ય ભવન પબ્લિકેશન જયપુર,રાવત પબ્લિકેશન SBPD પબ્લિકેશન જયપુર,રાવત પબ્લિકેશન જયપુર,રાવત પબ્લિકેશન

સેમેસ્ટર-૧ (M.A)

SOC -૧૦૨ સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિઓ

કેડિટ-4

શૈક્ષણિક હેતુઓ : સામાજિક સંશોધનનો અર્થ અને પદ્ધતિ અંગે જાણશે. સંશોધન રૂપરેખાની સમજ કેળવશે. શોધ પદ્ધતિ અને તેના પ્રકારને ઓળખતા થશે.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: સામાજિક સંશોધન વિષે સમજ કેળવશે. સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણથી સામાજિક સંશોધન કરવા પ્રેરાશે અને સંશોધનની રૂપરેખા તૈયાર કરવાની કળા શીખશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	વિજ્ઞાનનો અર્થ અને લક્ષણો સામાજિક સંશોધનનો અર્થ, હેતુઓ અને મહત્વ સામાજિક સંશોધનના તબક્કા આંતર વિદ્યાકીય સંશોધન	૧૫ કલાક
2	સંશોધનના પ્રકાર (1) શુદ્ધ સંશોધન (2) વ્યવહારુ સંશોધન (3) ક્રિયાનું સંશોધન સામાજિક સર્વેક્ષણનો અર્થ અને લક્ષણો સામાજિક સર્વેક્ષણના પ્રકારો ગુણાત્મક સંશોધનનો અર્થ અને પ્રકાર	૧૫ કલાક
3	સંશોધનની પદ્ધતિઓ (1) વર્ણનાત્મક (2) ક્ષેત્રકાર્ય (3) તુલનાત્મક (4) ઐતિહાસિક	૧૫ કલાક
4	સંશોધન રૂપરેખાનો અર્થ અને પૂર્વભૂમિકા સંશોધન રૂપરેખાના પાસા સંશોધન રૂપરેખાનું નિર્માણ સંશોધન રૂપરેખાના પ્રકાર	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ
(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- વિમળ પી. શાહ અને તારા પટેલ - હરબંસ પટેલ	સમાજશાસ્ત્રમાં સંશોધન પદ્ધતિઓ અને આંકડાશાસ્ત્રીય પૃથક્કરણ રાજશાસ્ત્ર વિજ્ઞાનમાં સંશોધન પદ્ધતિઓ	રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
- દેવેન્દ્ર જોબનપુત્રા - વિમળ પી. શાહ	સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્ર સંશોધન અહેવાલ લેખન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ,
- પાંડર સુભાષ	સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિ	એકેડેમિક પબ્લિકેશન અમદાવાદ
- રામ આહુજા - રામનાથ શર્મા રાજેન્દ્રનાથ શર્મા	રિસર્ચ મેથડ સામાજિક સર્વેક્ષણ ઔર અનુસંધાન કી વિધિયાँ ઔર પ્રવિધિયાँ	રાવત પ્રકાશન, જયપુર એટલાન્ટિક પબ્લિકેશન એન્ડ ડિસ્ટ્રીબ્યૂટર્સ, દિલ્લી- ૨૦૦૮
- એન્થની ગીડીન્સ અનુ.નુતન મૌર્ય - આન્દ્રે બેતેઈ - ડૉ.ગોપાલલાલ જૈન	સમાજશાસ્ત્રીય પદ્ધતિયોં કે નયે નિયમ સમાજશાસ્ત્ર ઉપાગમ ઔર વિધિ રિસર્ચ મેથોડોલોજી મેં સાંખ્યિકી એંવ કમ્પ્યુટર	ગ્રંથ શિલ્પી પ્રાઇવેટ લીમીટેડ દિલ્લી- ૨૦૦૮ નેશનલ પબ્લિક હાઉસ નઈ દિલ્લી- ૨૦૦૫ રાવત પબ્લિકેશન જયપુર- ૨૦૧૦
- Seltiz Jehoda	Research Methods in Social Relation	U.S.A. 1969
- Pauline Young	Scientific Social Survey and Research	1968
- V.P.Shaha	Reporting Research Papers on Research Methodology	1977
- Goode and Hatt	Methods in Social Research	1952

સેમેસ્ટર-૧ (M.A)

SOC - ૧૦૩ ભારતીય ગ્રામીણ સમાજ

ક્રેડિટ-૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ : પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્ર વિદ્યાર્થીને ગ્રામીણ સમાજનો અભ્યાસ કરવા માટે પરિપ્રેક્ષ્ય પૂરો પાડશે અને ભારતના વિકાસને સમજવા આ અભ્યાસક્રમ દ્વારા દ્રષ્ટિ કેળવાશે. પ્રસ્તુત પ્રશ્નપત્ર સમાજશાસ્ત્રીય પરિપ્રેક્ષ્ય સાથે ગ્રામીણ સમાજની મહત્વની બાબતોની ચર્ચા કરશે જેથી વિદ્યાર્થી વધુ સારી રીતે ગ્રામીણ જીવનને સમજી શકે.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ - ૧. ગામડા વિશે જાણકારી મેળવશે ૨. ગામડાની આર્થિક, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક, ધાર્મિક વગેરે સંસ્થાઓની જાણકારી મેળવશે

એકમ	વિગત	સમય
1	ગ્રામીણ સમાજનો અર્થ અને લક્ષણો - ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર નું કાર્યક્ષેત્ર - ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્રનું મહત્વ - ગામડાના પ્રકાર	૧૫ કલાક
2	- ગ્રામીણ કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો - ગ્રામીણ કુટુંબના કાર્યો અને કુટુંબમાં આવેલા પરિવર્તનો - જજમાની પ્રથા અને તેમાં આવેલા પરિવર્તનો - પ્રભાવી જ્ઞાતિ અને જ્ઞાતિમાં આવેલા પરિવર્તનો	૧૫ કલાક
3	- ભૂમિ સબંધોને આધારે રચાયેલા નવા વર્ગો - ભૂમિ સમસ્યાના કારણો - ભૂમિ સમસ્યાઓ - ગ્રામીણ ગરીબીના કારણો ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણના ઉપાયો	૧૫ કલાક
4	ગ્રામ વિકાસની વર્તમાન યોજનાઓ મનરેગા, પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના, નેશનલ રૂરલ લાઈવલી હૂડ મિશન(મિશન મંગલમ) PURA (Providing of Urban Amenities of Rural Area)	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય + 10 ગુણ પરિસંવાદ + 20 ગુણ આં.કસોટી= 40

ગુણ (40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- એ.આર.દેસાઈ - ઘનશ્યામ શાહ - વિદ્યુત જોષી - હેમાક્ષી રાવ	ભારતમાં ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર ગાંધીચિંધ્યા માર્ગે ગ્રામવિકાસ ગ્રામવિકાસ અને લોકભાગીદારી સંઘર્ષણથી સમોન્નતી	સેન્ટર ફોર સોશ્યલ સ્ટડીઝ, સુરત પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ સમાજશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર
- દિલીપ આર. શાહ - અક્ષયકુમાર દેસાઈ નીર દેસાઈ - એમ.એન.શ્રીનિવાસ અનુ. મધુ બી. જોષી	ભારતીય ગ્રામ અર્થતંત્ર વિકાસનાં પરિપ્રેક્ષ્યમાં ભારતની સમુદાય વિકાસ યોજના ભારત કે ગાંવ	યુનિ., રાજકોટ યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ સમાજવિજ્ઞાનમાળા
- અમિત અગ્રવાલ - સુબહસિંગ યાદવ સત્યભાણ યાદવ - પ્રેમનારાયણ પાન્ડેય - સંજીવ મહાજન - એ.આર.દેસાઈ અનુ. હરિકૃષ્ણ રાવત - ઓમપ્રકાશ જોષી - શ્યામચરણ દુબે અનુ. યોગેશ અટલ - A.R. Desai - S.L. Doshi & P.C. Jain	ભારત મેં ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર ગ્રામીણ વિકાસ કા આધુનિક દર્શન ગ્રામીણ વિકાસ એવં સંરચનાત્મક પરિવર્તન ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર ભારતીય ગ્રામીણ સમાજશાસ્ત્ર ગ્રામીણ એવં નગરીય સમાજશાસ્ત્ર ભારતીય ગ્રામ Rural Sociology in India Rural Sociology	આર.આર.શેઠની કું. અમદાવાદ રાજકમલ પ્રકાશન દિલ્લી-૨૦૦૦ વિવેક પ્રકાશન દિલ્લી- ૨૦૦૭ સબલાઈમ પબ્લિકેશન જયપુર - ૧૯૯૭ રાવત પબ્લિકેશન દિલ્લી-૨૦૦૦ અર્જુન પબ્લિકેશન હાઉસ દિલ્લી- ૨૦૦૮ રાવત પબ્લિકેશન જયપુર - ૧૯૯૭ વિશ્વભારતી પબ્લિકેશન દિલ્લી- 2006 વાણી પ્રકાશન દિલ્લી- ૧૯૯૬ Popular Prakashan Bombay 1969 Rawat Publication Jaipur-

સેમેસ્ટર-૩ (M.A)

Soc - ૧૦૩ આરોગ્યનું સમાજશાસ્ત્ર (વૈકલ્પિક)

ક્રેડિટ-૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ: વિદ્યાર્થીઓમાં સમાજ અને આરોગ્ય વચ્ચેનું પરસ્પરાવલંબનની સમજણ આપવી. આરોગ્યના સમાજશાસ્ત્રના ખ્યાલો, આરોગ્ય અંગે સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણ, સામાજિક કારણો અને સામુદાયિક આરોગ્યનો વૈકલ્પિક અભિગમ ઊભો કરવો.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: આરોગ્યના ખ્યાલોની તુલનાત્મક વિશ્લેષણ કરતાં થશે. સામાજિક-સાંસ્કૃતિક દ્રષ્ટિકોણથી આરોગ્યની સમસ્યાઓને સમજતાં થશે. હોસ્પિટલ વ્યવસ્થાને સમજવાનો અંત:દ્રષ્ટિકોણ વિકસશે

એકમ	વિગત	સમય
1	આરોગ્યના સમાજશાસ્ત્રનો ખ્યાલ ૧. આરોગ્યના સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ અને વ્યાખ્યા ૨. આરોગ્યના સમાજશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ ૩. આરોગ્યના સમાજશાસ્ત્રનું કાર્યક્ષેત્ર ૪. ભારતમાં આરોગ્યના સમાજશાસ્ત્રનો ઉદ્ભવ-વિકાસ ૫. આરોગ્યનો કુંટુંબ, લગ્ન, શિક્ષણ અને ધર્મ સંસ્થા સાથેનો સંબંધ	૧૫ કલાક
2	આરોગ્યમાં સમાજશાસ્ત્રીય પરીપ્રેક્ષ્યો ૧. આરોગ્યમાં સમાજશાસ્ત્રીય પરીપ્રેક્ષ્યોનો અર્થ ૨. સમાજશાસ્ત્રીય અભિગમો A.કાર્યાત્મક અભિગમ B. સંઘર્ષ અભિગમ C.લેબલિંગ અભિગમ D.આંતર ક્રિયાવાદી અભિગમ	૧૫ કલાક
3	હોસ્પિટલ વ્યવસ્થા અને હોસ્પિટલના પ્રકાર ૧. હોસ્પિટલ અને સામાજિક વ્યવસ્થા તરીકે ૨. હોસ્પિટલના પ્રકાર ૩. હોસ્પિટલનો વહીવટ ૪. હોસ્પિટલમાં આંતર વૈયક્તિક સંબંધો A. ડોક્ટર-દર્દી સંબંધો B. નર્સ-દર્દી સંબંધો C.ડોક્ટર-નર્સ સંબંધો	૧૫ કલાક

4	આરોગ્યક્ષેત્રે પ્રવર્તમાન પડકારો ૧. પ્રવર્તમાન પડકારો ૨. સ્વૈચ્છિક સંગઠનો અને આંતરરાષ્ટ્રીય એકમો ૩. પ્રવર્તમાન આરોગ્ય મુદ્દાઓ અને પ્રશ્નો ૪. ઔષધીય (તબીબી નીતિમત્તા)	૧૫ કલાક
---	--	---------

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ+20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ
 (40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

ટીચીંગ મેથડ : ૧. હોસ્પિટલ મુલાકાત ૨. યોજનાઓનું રીવ્યું ૩. પોસ્ટર પ્રદર્શન
 ૪. આરોગ્ય નિષ્ણાતોનું વ્યાખ્યાન

સંદર્ભ ગ્રંથ:

૧. દવે જે.કે.(૨૦૧૫-૧૬), આરોગ્યનું સમાજશાસ્ત્ર, અમદાવાદ: અનડા બૂક ડીપો.
૨. ચાવડા એચ.એલ અને મહેતા જે.એસ.(૨૦૧૩), આરોગ્યનું સમાજશાસ્ત્ર, અમદાવાદ: પાર્શ્વ પબ્લિકેશન.
૩. મેકવાન ઈલા એમ.(૨૦૦૬), ઔષધીય સમાજશાસ્ત્ર, અમદાવાદ: પાર્શ્વ પબ્લિકેશન.
૪. લવાનિયા એમ.એમ અને જૈન શશી.કે.(૨૦૦૮), ચિકિત્સા સમાજશાસ્ત્ર, જયપુર: રિસર્ચ પ્રકાશન.
૫. K. Gangadharan (2011), Health and Development : The millennium perspectives, Jaipur: Rawat Publication.

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ, અમદાવાદ

સેમેસ્ટર-૧ (M.A)

SOC -૧૦૪ પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર

ક્રેડિટ - 4

શૈક્ષણિક હેતુઓ : સમાજ અને પર્યાવરણ બંને વચ્ચેનો સંબંધ તથા પર્યાવરણીય બાબતો વિદ્યાર્થી સમજે તથા પર્યાવરણનો અર્થ, કુદરતી આપત્તિઓ તથા વિવિધ આંદોલનના સંદર્ભમાં ચર્ચા તથા સમાજશાસ્ત્રીઓના પ્રદાન વિષે સમજ આપવી.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: વિદ્યાર્થીઓને પર્યાવરણની બાબતમાં જાગૃત નાગરિક તરીકેની ફરજ બજાવી શકે તે સજ્જતા કેળવશે. સમાજ અને પર્યાવરણના સંબંધને સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિથી જોતા શીખશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	પર્યાવરણના સમાજશાસ્ત્રનો ઉદભવ અને વિકાસ પર્યાવરણના સમાજશાસ્ત્રનું અભ્યાસક્ષેત્ર પર્યાવરણના પ્રકારો પર્યાવરણનું મહત્વ	૧૫ કલાક
2	પર્યાવરણ સંદર્ભમાં ઉદભવેલ સૈદ્ધાંતિક માપદંડો (૧) ડનલેપ અને કેટન (૨) રામચંદ્ર ગુહા (૩) રાધાકમલ મુખર્જી (૪) પેટ્રીક ગીડીસ (૫) સ્ટીફન ઝાવેસ્ટોસ્કી	૧૫ કલાક
3	પર્યાવરણીય પ્રદુષણ (૧) વાયુ પ્રદુષણ (૨) જળ પ્રદુષણ (૩) ભૂમિ પ્રદુષણ (૪) ધ્વનિ પ્રદુષણ	૧૫ કલાક
4	ચીપકો આંદોલન નર્મદા આંદોલન , મહુવા આંદોલન ભોપાલ ગેસ દુર્ઘટના	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ
(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- મેકાઈવર અને પેજ અનુ. એ.આર. દેસાઈ	સમાજખંડ- ૧	ગુજરાત યુનિ., ૧૯૭૧
- જનસારી મનીષ સંપાદક - રમેશ સાવલિયા	પર્યાવરણ અને સમાજ પર્યાવરણ સાથી	ગર્ગ પબ્લિકેશન સેન્ટર ફોર એન્વાયર્નમેન્ટ એજ્યુકેશન, અમદાવાદ
- ગુણવંત એમ. ઓઝા	વસ્તી અને પર્યાવરણ	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ ૧૯૯૪
- પ્રવિણ શેઠ	ગાંધીવિચાર અને પર્યાવરણ	અમદાવાદ, અનડા ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, ૧૯૯૫
- પટેલજે.સી., પાંડર સુભાષ યશવંત પાઠક	માનવ અને પર્યાવરણ પર્યાવરણ અને સમાજ ભૌગોલિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં કુદરતી	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ ૨૦૦૦
- બાબુભાઈ અવરાણી	સંપત્તિ- વિકાસ અને વ્યવસ્થાપન	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ ૨૦૦૦
- સુમન ચૌધરી	પર્યાવરણનું સમાજશાસ્ત્ર	પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ ૨૦૦૬
- જે.સી. પટેલ	સમાજ અને પર્યાવરણ	પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ ૨૦૦૬
- જે.સી. પટેલ	પર્યાવરણ ડીઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ	રાવલ પ્રકાશન, પાટણ ૨૦૦૭
- જી.ટી. વરમોરા	પર્યાવરણ અને ડીઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ	યુનિ. ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ ૨૦૦૦
- હર્ષિદા દવે	સામજિક સમસ્યાઓ	નેશનલ પબ્લિશીંગ હાઉસ, જયપુર ૨૦૦૦
- બીપીન જોષી	પર્યાવરણનું શાસ્ત્ર	ક્લાસિકલ પબ્લિશીંગ હાઉસ, દિલ્લી ૨૦૦૭
- હુકુમચંદ જૈન	પર્યાવરણ સંચાર, શિક્ષા એવં	
- કિશોરીલાલ વ્યાસ	પર્યાવરણ સંરક્ષણ	

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ, અમદાવાદ

સેમેસ્ટર-1 (M.A)

SOC -105 સામાજિક સમસ્યાઓ

ક્રેડિટ - 4

શૈક્ષણિક હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓમાં સામાજિક સમસ્યાની વિભાવના અને સૈદ્ધાંતિક અભિગમોની સમજ વિકસીત કરવી. સામાજિક સમસ્યાના નિવારણ માં સક્રિય ભાગીદારીની જરૂરિયાત સમજે અધ્યયન નિષ્પત્તિ: પ્રવર્તમાન સમસ્યાના ઉદ્ભવ અને ઉકેલ વિશે સમજ કેળવશે. પ્રવર્તમાન ભારતીય સમાજની વિવિધ સામાજિક સમસ્યાઓની અસરોનું વિશ્લેષણ કરી શકશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	સામાજિક સમસ્યાઓ અર્થ અને લક્ષણો સામાજિક સમસ્યા પ્રત્યેનો સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણ સામાજિક સમસ્યાના અભિગમોનો અર્થ અને તત્વો સામાજિક રોગ નિદાન અભિગમ સામાજિક વિઘટનનો અભિગમ મૂલ્ય સંઘર્ષ અભિગમ , લેબલિંગ અભિગમ	૧૫ કલાક
2	બાળ લગ્ન : અર્થ બાળ લગ્ન : એક સામાજિક સમસ્યા બાળ પ્રતિબંધક કાનૂન - ઇતિહાસ અને વર્તમાન બાળ લગ્ન નાબુદી અંગે સરકારી અને સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓનો પ્રયાસ	૧૫ કલાક
3	મહિલા પરના અત્યાચારનો અર્થ, સ્વરૂપ અને લાક્ષણિકતા સ્ત્રીઓ પરના અત્યાચારના પ્રકારો : (1) દહેજ મૃત્યુ (2) પત્ની પ્રત્યેની હિંસા(3)મહિલાઓ તરફ જાતીય દુરાચાર/સતામણી(4) મહિલા અપહરણ સ્ત્રી પ્રત્યેના અત્યાચારની સમસ્યાનું નિવારણ , કાનૂની જોગવાઈ	૧૫ કલાક
4	વૃદ્ધત્વની સમસ્યા , વૃદ્ધત્વનો અર્થ અને લક્ષણો વૃદ્ધોની સમસ્યાનું સ્વરૂપ , વૃદ્ધોની સમસ્યાઓ વૃદ્ધોની સમસ્યાઓના ઉપચારાત્મક પગલાં	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ

(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- હસમુખ પટેલ	સામાજિક સમસ્યાઓ બાળમજૂરોની સમસ્યા ભારતમાં બાળમજૂરો	જનપથ પ્રકાશન, અમદાવાદ ૧૯૯૫ પરિચય ટ્રસ્ટ, મુંબઈ, ૧૯૯૬
- ડૉ. રામનાથ શર્મા	સામાજિક વિઘટન	એટલાંટિક પબ્લિકેશન, દિલ્લી ૧૯૯૬
ડૉ. રાજેન્દ્રનાથ શર્મા	ભારતીય સામાજિક સમસ્યાયેં	વિશ્વાસ પ્રકાશન,કાનપુર ૨૦૦૪
- ડૉ. ઓ.પી.વર્મા	ભારતીય સમાજ મેં સામાજિક સમસ્યાયેં	કનિષ્ઠ પબ્લિકેશન, નઈ દિલ્લી, ૨૦૦૨
- ડૉ. સોતી શિવેન્દ્ર જૈન	સામાજિક સમસ્યાયેં	રાવત પબ્લિકેશન, ૨૦૦૮
- ડૉ. જે.સી.પટેલ	આદિવાસી વિઘવાઓ	પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ
- વર્ષા ભગત ગાંગુલી	વિહોણી	સેન્ટર ફોર સોશ્યલ નોલેજ એન્ડ એક્શન, અમદાવાદ
- Marshal Clinard	Sociology of Deviant behavior	
- Robert Morton	Social theory and social structure	
- M.K. Pande	Child labour in India	
- Ram Ahuja	Social Problems in India	Rawat prakashan Jaipur, 1997

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ.,અમદાવાદ

સેમેસ્ટર-૨

Soc- ૨૦૧ સંશોધન પ્રયુક્તિઓ અને અહેવાલ

ક્રેડિટ - 4

શૈક્ષણિક હેતુઓ: વિદ્યાર્થીઓને સંશોધન પ્રયુક્તિઓ અંગેનો વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિકોણ પૂરો પાડવો.

વિદ્યાર્થીમાં સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્રની ઉપયોગીતા અંગે વૈજ્ઞાનિક સમજ ઊભી કરવી.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: વિદ્યાર્થીઓ સંશોધન કાર્યમાં વિવિધ સંશોધન પ્રયુક્તિઓ ઉપયોગ કરતા

શીખશે. સંશોધન પ્રસ્તુતિકરણની વિવિધ રીતોનો ઉપયોગ કરતાં થશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	સંશોધન પ્રયુક્તિઓ નિરીક્ષણ પ્રયુક્તિનો અર્થ,લક્ષણો,પ્રકાર,ઉપયોગીતા અને મર્યાદા પ્રશ્નાવલિ પ્રયુક્તિનો અર્થ,લક્ષણો,પ્રકાર,ઉપયોગીતા અને મર્યાદા મુલાકાત પ્રયુક્તિનો અર્થ,લક્ષણો,પ્રકાર,ઉપયોગીતા અને મર્યાદા	૧૫ કલાક
2	માપનનો અર્થ,જરૂરિયાત માહિતીનો અર્થ અને પ્રકાર (પ્રાથમિક માહિતી અને ગૌણ માહિતી) સંખ્યાત્મક અને ગુણાત્મક માહિતી નિદર્શ અને નિદર્શનનો અર્થ અને લાક્ષણિકતાઓ નિદર્શનના પ્રકાર (૧) સંભાવનાત્મક નિદર્શન (૨) બિનસંભાવનાત્મક નિદર્શન	૧૫ કલાક
3	સંશોધન સાહિત્ય સમીક્ષા , સંશોધનમાં નૈતિકતા સંશોધનમાં ઉપયોગી વેબસાઈડ અને કમ્પ્યુટરની ઉપયોગીતા વર્ગીકરણનો અર્થ કોષ્ટકીકરણનો અર્થ, પ્રકાર અને મહત્વ અહેવાલ લેખનમાં ધ્યાનમાં રાખવાની બાબત અને તેના તબક્કા	૧૫ કલાક
4	આંકડાશાસ્ત્રનો અર્થ અને હેતુ આંકડાશાસ્ત્રનું મહત્વ અને મર્યાદા મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપો મધ્યક,મધ્યસ્થ અને બહુલક તથા સહસંબંધ (અર્થ અને ગણતરી)	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ

(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
એ. જી. શાહ	સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિ અને આંકડાશાસ્ત્રીય વિશ્લેષણ સમાજશાસ્ત્રમાં આંકડાશાસ	અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.
વિમલ પી. શાહ રામ આહૂજા	સંશોધન અનુસંધાન	રાવત પબ્લિકેશન્સ, જયપુર
સુભાષ પાંડર	સામાજિક સંશોધન પદ્ધતિ	એકેડેમિક પબ્લિકેશન, અમદાવાદ

શૈક્ષણિક હેતુઓ: વિદ્યાર્થીઓને ભારતીય સમાજશાસ્ત્રીઓના જીવન અને કાર્યથી પરિચિત કરવા.

વિચારકોના ખ્યાલોની પ્રવર્તમાન પ્રસ્તુતતા અંગે ટીકાત્મક અભિગમ વિકસિત કરવો.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: વિદ્યાર્થીઓ ભારતીય વિચારકોના પ્રદાનની પ્રસ્તુતતા સમજશે. ખ્યાલોનું

તુલનાત્મક વિશ્લેષણ કરતાં થશે. વર્તમાન ભારતીય પરિસ્થિતિને વિચારકોના વિચારોના

સંદર્ભમાં વિશ્લેષિત કરતાં થશે. વિચારકોની પૃષ્ઠભૂમિ અને તેના વિચારોની અસરની સમજણ વિકસશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	એમ. એન. શ્રીનિવાસ : જીવન અને કાર્ય - વર્ણ અને જ્ઞાતિ - પ્રભાવી જ્ઞાતિ - સંસ્કૃતિકરણ - પશ્ચિમીકરણ	૧૫ કલાક
2	- આઈ. પી. દેસાઈ : જીવન અને કાર્ય - સંયુક્ત કુટુંબની શ્રેણી - અસ્પૃશ્યતાના માપદંડો	૧૫ કલાક
3	બી. આર. આંબેડકર : જીવન અને કાર્ય - દલિત - દલિત મુક્તિ - ધર્મ, જ્ઞાતિ અંગેના ખ્યાલોનું વિશ્લેષણ - અસ્પૃશ્યતા - દલિત ઓળખ અંગેના ખ્યાલોનું વિશ્લેષણ	૧૫ કલાક
4	અન્ય ભારતીય સમાજશાસ્ત્રીઓ 1. જી. એસ. ધૂર્યો - જીવન અને કાર્ય 2. એચ. સી. દુબે - જીવન અને કાર્ય 3. એ. આર. દેસાઈ - જીવન અને કાર્ય 4. યોગેન્દ્ર સિંહ - જીવન અને કાર્ય	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ

(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
એ. જી. શાહ અને જે. કે. દવે રમણીક ભટ્ટી	સમાજશાસ્ત્રીય વિચારધારાના આધારો ભારતના અગ્રગણ્ય સમાજશાસ્ત્રીઓ	અનડા પ્રકાશન, અમદાવાદ યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ
વાય. એ. પરમાર	સમાજશાસ્ત્રીય સિદ્ધાંતો	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ.
Coser Lewisa Ragini Shah, I. P. Desai	, Master of Sociological Thought Pioneering Indian Sociologist	Rawat publication, Jaipur Rawat publication, Jaipur

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ, અમદાવાદ

સેમેસ્ટર-૨ (M.A)

SCO - 203 ભારતના આદિવાસીઓ

ક્રેડિટ - 4

શૈક્ષણિક હેતુઓ: આદિવાસી સમાજની કુટુંબ વ્યવસ્થા, સગાઈ સંબંધો, ધર્મ જેવી પાયાની સંસ્થા વિશે વિદ્યાર્થી માહિતી મેળવશે. આદિવાસીઓની બંધારણીય જોગવાઈઓની સમજ મેળવશે.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ: આદિવાસી સમુદાયની સામાજિક સંસ્થાગત બાબતોની સમજ કેળવશે.

સ્વતંત્ર ભારતમાં બંધારણથી આવેલા પરિવર્તનને સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિ થી સમજી શકે.

એકમ	વિગત	સમય
1	આદિવાસીનો અર્થ અને લક્ષણો ભારતના આદિવાસીઓનું વર્ગીકરણ સગાઈ સંબંધનો અર્થ અને સ્વરૂપ સગાઈસંબંધના પ્રકાર, સગાઈસંબંધની શ્રેણી	૧૫ કલાક
2	લગ્નનો અર્થ અને પ્રકારો લગ્નક્ષેત્રે પ્રવર્તતી મર્યાદાઓ જીવનસાથી મેળવવાની રીતો આદિવાસી કુટુંબનો અર્થ અને લક્ષણો, કુટુંબના પ્રકાર કુટુંબમાં આવેલ પરિવર્તન	૧૫ કલાક
3	આદિવાસી અર્થવ્યવસ્થાનો અર્થ ને સ્વરૂપ આદિવાસીઓની જીવનનિર્વાહની રીતો આદિમ ધર્મમાં ભગત/ભૂવાની ભૂમિકા ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને માન્યતાઓ આદિવાસીઓની સમસ્યાઓ	૧૫ કલાક
4	આદિવાસીઓની બંધારણીય જોગવાઈઓ માં અનુસૂચિ-5 અને 6 શિક્ષણ, નોકરી અને રાજકીય આદિવાસીઓમાં પરિવર્તન લાવતાં પરિબળો	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ
(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
- વિમળ શાહ	ગુજરાતના આદિવાસીઓ	સા.સં.અને તાલીમ કેન્દ્ર, અમદાવાદ
- દેસાઈ ઉર્મિબેન	સાંસ્કૃતિક માનવશાસ્ત્ર	રચના પ્રકાશન, અમદાવાદ
- જોષી વિદ્યુત	આદિવાસી વિકાસદર્શન	સા.સં. અને તાલીમ કેન્દ્ર અમદાવાદ
- મુકર્જી રવિન્દ્રનાથ	સામાજિક માનવશાસ્ત્ર કી	વિવેક પ્રકાશન, દિલ્લી
- નદીમ હસનૈન	રૂપરેખા જનજાતીય ભારતીય	૧૯૫૫ જવાહર પબ્લિશર્સ, નઈ દિલ્લી, ૧૯૮૮
-સુભાષ પાંડર	આદિવાસી સમુદાય	બુક સ્ટાર પબ્લિશર O.O.P.Bomay 1979
- A.P.Desai	Peasant Strugal in	Concept Pub. New
- L.P.Vidyarthi	India	Delhi 1971
B.K.Ray	The Tribal Culture of	Sage Pub. New delhi
- N.K.Bose	India	2002
- Ghanshyam Shah	Tribal Life in India	
Ratan Mariyo	Development and	
Hain Trabark	Deprivation in Gujarat	

શૈક્ષણિક હેતુઓ: સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારા સમાજશાસ્ત્રીય વિચારધારા દ્વારા સમજવા વિદ્યાર્થી સક્ષમ બને અને ભારતીય સમાજના અનુસંધાનમાં નવા વિકસેલા ખ્યાલો અને વિચારધારાના સંદર્ભમાં જાણકારી મેળવે એ હેતુ રહેલો છે.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ : સામાજિક પરિવર્તનના વિવિધ ખ્યાલો અને પ્રક્રિયા વિશે જાણકારી મેળવવી. ગાંધીવિચાર થી પરિવર્તનના ખ્યાલની સમજ વિદ્યાર્થીઓ કેળવશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	સામાજિક પરિવર્તનનો અર્થ અને લક્ષણો સામાજિક પરીવર્તન સાથે સંબંધિત સમાજશાસ્ત્રીય ખ્યાલો સામાજિક ક્રાંતિનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો સામાજિક સુધારણાનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો સામાજિક પુનરુત્થાનનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામો	૧૫ કલાક
2	ઉત્ક્રાંતિવાદી વિચારધારા - અર્થ અને ઉત્ક્રાંતિવાદના સિદ્ધાંતો (હર્બર્ટ સ્પેન્સર) સામાજિક સાંસ્કૃતિક પરિવર્તનની પ્રક્રિયાઓ સંસ્કૃતિકરણનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામ પશ્ચિમીકરણનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામ આધુનિકીકરણનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામ બિનસાંપ્રદાયિકતાનો અર્થ, લક્ષણો અને પરિણામ	૧૫ કલાક
3	ગાંધીવાદી વિચારધારા રચનાત્મક કાર્યક્રમ માર્ક્સવાદી વિચારધારા (પરીવર્તનનો સિદ્ધાંત)	૧૫ કલાક
4	આયોજિત વિકાસ અને પરીવર્તન સામાજિક પરીવર્તન અંગે ગાંધીજીનો અભિગમ આયોજિત વિકાસ,આયોજન પંચ અને રાજ્યની ભૂમિકા પંચાયતી રાજ	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ
(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
-મહેન્દ્ર ઝવેરી	સામાજિક પરીવર્તન	ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
-એમ.એન.શ્રીનિવાસ	આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરીવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,અમદાવાદ
-ડૉ.નિરા દેસાઇ	ગુજરાતમાં ૧૯મી સદીમાં સામાજિક પરીવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,અમદાવાદ
-ડૉ.આમ્રપલી મર્યટ	ક્રિયાનું સમાજશાસ્ત્ર	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,અમદાવાદ, ૨૦૦૪
-મધુસુદન પારેખ પુરુષોત્તમ શાહ (અનુ.)	આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરીવર્તન	યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ,અમદાવાદ, ૧૯૯૩
-ડૉ.તારા પટેલ	ભારતીય સમજવ્યવસ્થા	ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ
-ડૉ.સંજીવ મહાજન	આધુનિક ભારતમાં સામાજિક પરીવર્તન	અર્જુન પબ્લિકેશન નંદ દિલ્લી- ૨૦૦૭
-સુનિલ ગોયલ સંગિતા ગોયલ	ભારત મે સામાજિક પરીવર્તન	આર.બી.એસ.પ્રકાશન જયપુર, ૨૦૦૩
-શ્યામચરણ દૂબે	વિકાસ કા સમાજશાસ્ત્ર	વાણી પ્રકાશન નંદ દિલ્લી,૧૯૯૬
-M.N.Shrinivas	Social change in modern india	Alied pub, 1966
-Ram Ahuja	Indian Social System	Rawat pub.,Jaipur 2004
-M.S.Gore	Social Aspects of Development	Bombey,1985
-Yagendra Sinh	Social Change in india	Har Anand pub

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ, અમદાવાદ

સેમેસ્ટર- 2 (M.A)

Soc - ૨૦૪ સમૂહ માધ્યમો અને સમાજ (વૈકલ્પિક)

ક્રેડિટ- 4

શૈક્ષણિક હેતુઓ : સમૂહ માધ્યમના સાધનો અને તેની અસરો અંગે વૈજ્ઞાનિક સમજ ઊભી કરવી. આધુનિક પ્રવાહો અને સમૂહ માધ્યમો વચ્ચેના પરસ્પરાવલંબનની સમજણ આપવી. ભારતીય સમાજ પરની સમૂહ માધ્યમોની અસરોથી અભિમૂખ થશે.

ફળશ્રુતિ : સમૂહ માધ્યમોના સ્વરૂપોથી અભિમૂખ બનશે. નવા માધ્યમો અને તેની અસરો અંગે સમાજશાસ્ત્રીય સમજ કેળવશે. ભારતીય સમાજ પર સમૂહ માધ્યમોની અસરોનું વિશ્લેષણ કરતાં થશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	સમૂહ માધ્યમોનો પરિચય સમૂહ માધ્યમોનો અર્થ અને લક્ષણો, સમૂહ માધ્યમોના પ્રકારો પ્રિન્ટિંગ માધ્યમનો અર્થ - લક્ષણ - ઉદ્ભવ - વિકાસ વિજાણું માધ્યમનો અર્થ - લક્ષણ - ઉદ્ભવ - વિકાસ	૧૫ કલાક
2	સમૂહ માધ્યમના સાધનો પુસ્તકો - મેગેઝીન : સ્વરૂપ - અસરો દૈનિક પત્રો, ચોપાનિયા : સ્વરૂપો - અસરો ટેલીવિઝન : સમાજ પરની અસરો ઈન્ટરનેટ અને સોશિયલ મીડિયાની અસરો	૧૫ કલાક
3	સમૂહ માધ્યમોની અસરો આધુનિકતા - અતિ આધુનિકતા સામાજિક વ્યવસ્થા - સંસ્થાઓનું ક્ષેત્ર આર્થિક - વ્યાવસાયિક ક્ષેત્ર , શિક્ષણ - ધર્મ - મૂલ્યોનું ક્ષેત્ર	૧૫ કલાક
4	સમૂહ માધ્યમોના ભારતમાં સમાજશાસ્ત્રીય સૂચિતાર્થો માહિતી પ્રધાન સમાજ અને નવા સામાજિક વર્ગો શિક્ષણ અને રાજકીય ક્ષેત્રે વિનિયોગ વૈચારિક વિકાસ અને ભારતીય સંસ્કૃતિ સમૂહ માધ્યમોએ સર્જેલો પ્રવાહો, પ્રશ્નો અને પડકારો	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ

(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

- Agree W. K. (1969). Mass Media in free society, New Delhi : Oxford
2. Agrawal, Binod C. (1978) Television comes to village : An Evaluation of site. Banglore : Indian Space research organisation
3. Modi, Ishwer. (1985) Leisure mass media and social system, Jaipur: Rawat Pub.
4. પનાલિયા, જનક (૨૦૧૪) વૈશ્વિકીકરણ ઓર પત્રકારિતા. નई દિલ્લી: રાવત પ્રકાશન
5. મલ્હોત્રા, મહેંદ્ર (૨૦૧૨) આધુનિક મીડિયા ઁવં સમાચાર, નયી દિલ્લી : રાવત પ્રકાશન
6. ઢેસાઈ દિનેશ (૨૦૧૦). ગુજરાતી ઢૈનિકપત્રો , અમદાવાદ, હર્ષ પ્રકાશન
7. વાઘેલા અનિલ (૨૦૧૪). સમૂહ માધ્યમોનું સમાજશાસ્ત્ર. anada બુક, અમદાવાદ
8. પાંડર સુભાષ. હસમુખ પંચાલ(૨૦૧ૢ-૨૦) સમૂહ માધ્યમો,ગોધરા.ગુરુ ગોવિંદ પ્રકાશન

સમાજશાસ્ત્ર અને સમાજમાનવશાસ્ત્ર વિભાગ, ગૂ.વિ.,અમદાવાદ

સેમેસ્ટર-૨

Soc. ૨૦૫ નગર સમાજશાસ્ત્ર

ક્રેડિટ - ૪

શૈક્ષણિક હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓને નગર સમાજશાસ્ત્રના વિવિધ ખ્યાલોથી અભિમુખ કરવા. નગરીય સિક્કાંતોથી પરિચિત કરવા. નગરીકરણ અને નગર આયોજન અંગે સમજતા થશે.

અધ્યયન નિષ્પત્તિ : ભારતીય નગર અંગેના આગવા ખ્યાલની સમજ કેળવાશે. નગરીય સમસ્યાઓ અંગે સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણ વિકસીત થશે. વર્તમાન ભારતીય નગર આયોજનમાં ભાગીદારી માટે તૈયાર થશે.

એકમ	વિગત	સમય
1	નગર સમાજશાસ્ત્ર નો અર્થ અને વિષયવસ્તુ નગર સમાજશાસ્ત્ર નો ઉદ્ભવ અને વિકાસ નગર સમાજશાસ્ત્રની જરૂરિયાત નગર સમુદાયનો અર્થ અને લક્ષણો	૧૫ કલાક
2	લૂઈવર્થનો નગરીય જીવનશૈલીનો સિક્કાંત બર્ગેસનો કેન્દ્રવર્તી વિસ્તારનો સિક્કાંત હોમર હ્યોટનો સેક્ટર સિક્કાંત	૧૫ કલાક
3	નગરીકરણનો અર્થ અને તેને અસર કરતા પરિબળો નગરીકરણ અને નગરવાદ વચ્ચેનો ભેદ નગર આયોજનનો અર્થ અને ધ્યેયો તથા મહત્વ નગરીય પર્યાવરણની સમસ્યા- અર્થ,કારણો,અસરો,ઉપાય.	૧૫ કલાક
4	મોનોગ્રાફ (વિરમગામ નગરનો અભ્યાસ) 1. વિરમગામ નગરના વિકાસની સમાજશાસ્ત્રીય સમજ 2. નગરના વસતિશાસ્ત્રીય પરિવર્તનો 3. નગર વિકાસને અસર કરતા પરિબળો	૧૫ કલાક

મૂલ્યાંકન : આંતરિક= 10ગુણ સ્વાધ્યાય +10 ગુણ પરિસંવાદ +20 ગુણ આં.કસોટી= 40 ગુણ

(40 ગુણ આંતરિક + 60 ગુણ બાહ્ય = 100 ગુણ)

સંદર્ભ ગ્રંથ

લેખક	પુસ્તકનું નામ	પ્રકાશન
-હરીશ દોશી	નાગર સમાજશાસ્ત્ર	યુ. ગ્ર. નિ. બોર્ડ અમદાવાદ
-એ.આર.દેસાઇ	વિકસતા શહેરો અને ઝૂપડીઓ	આર.આર.શેઠની કંપની, બોમ્બે, ૧૯૭૮
નિરા દેસાઇ		
- એ.આર.દેસાઇ	ભારતીયનગર (સમાજશાસ્ત્રીય અન્વેષણ)	આર.આર.શેઠની કંપની, બોમ્બે, ૧૯૬૭
નિરા દેસાઇ		
-ઉષા કાન્હરે	સમાજશાસ્ત્ર	ગુજરાત યુનિ.,અમદાવાદ, ૧૯૬૭
-ડો ગણેશ પાણ્ડેય	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	રાધા પબ્લિકેશન , નઇ દિલ્હી, ૨૦૦૮
-ડો.રાજેન્દ્ર કુમાર શર્મા	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	એટલાન્ટિક પબ્લિકેશન, નઇ દિલ્હી, ૧૯૯૬
-ઉદયનારાયણ રાય	પ્રાચીન ભારત મે નગર નગરીય જીવન	લોકભારતી પ્રકાશન , ઇલ્હાબાદ, ૧૯૯૮
-શ્રીમતિ શારદા ત્રિવેદી	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	અર્જુન પબ્લિકેશન, નઇ દિલ્હી, ૨૦૦૭
-ડો સુનિલ ગોયલ	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	આર.બી એસ.એ. પબ્લિકેશન, જયપુર
-ડો.વી.એન.સિંહ	નગરીય સમાજશાસ્ત્ર	વિવેક પ્રકાશન, દિલ્હી ૨૦૦૭
હસમુખ પંચાલ	નગર સમાજશાસ્ત્ર	ગોવિંદ ગુરુ પ્રકાશન, ગોધરા
હસમુખ પંચાલ	વિરમગામ- એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ	Ph.D શોધ નિબંધ, ગૂ.વિ.અમદાવાદ
-M.S.A. Roy (Edt.)	Urban Sociology in india	Oriented Congment, New Delhi, 1992